

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtletno Din 9.—, inozemstvo Din 64.—. — Poštno-čekovni račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon Interurbap 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, štiri strani Din 500.—, 1/2 strani Din 250.—, 1/16 str. Din 125.—, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Mašina odjeda kruh človeku.

Človeški duh neumorno raziskuje in snuje. Kar je iznašel učenjak ali tehnik, to izkorišča gospodarstvenik. Od leta do leta, od meseca do meseca se namnožujejo stroji, ki se jih poslužuje obrt, industrija in zadnji čas tudi poljedelstvo. Ti stroji se stalno spopolnjujejo, popolnejši izpodrivajo manj popolnega in manj uporabljivega.

Stroj izpodriva stroj, pa tudi človeka!

To izpodrivanje ni nobeno zlo, če ga posmatramo iz stališča napredujoče tehnike in vedno bolj naraščujoče gospodarske proizvodnje. Čim boljše kak stroj dela, čim več in čim naglejše proizvaja, tem boljše je to za gospodarstvo posameznikov in tudi celega naroda. Usodnejše pa je to izpodrivanje, če se vrši ne samo med stroji, temveč med stroji in ljudmi. Čim več strojev in čim popolnejši so, tem manj je treba ljudi pri proizvodnji pridelkov. Tako je postal v modernem gospodarstvu stroj najhujši konkurent človeka. V naslednjem nekaj številkih kot dokaz za to.

Industrija.

Poglejmo nemško industrijo. V Porurju sta bila v težki industriji, n. pr. pri pridelovanju premoga leta 1913 samo dva odstotka mehanizirana (samo s strojem proizvedena), leta 1927 pa 87%. Na Angleškem se je ta odstotek povečal od 19 na 70. S tem je tudi narasla količina izdelkov. V Porenju je ena delovna šifra leta 1913 pridelala 943 kilogramov, leta 1928 pa 1191 kilogramov. Drug primer iz jeklarnic: Thussenova jeklarna v Hambornu je nekdanj z 10.000 delavci proizvajala 75.000 ton jekla, danes z 9900 delavci 170.000 ton. Skrajšal se je tudi čas izdelovanja. Tako se n. pr. v izdelavi železniških blagovnih vagonov danes v 8 do 4 urah izdelata toliko, za kar se je prej rabilo 24 dni.

Poljedelstvo.

V dokaz hočemo navesti številke iz države, kjer je poljedelstvo najbolj industrijalizirano, to so Zedinjene države Beverne Amerike. Tamkaj je bilo leta 1918 v uporabi samo 80.000 traktorjev, leta 1929 pa jih je bilo 852.000. S traktorji se orje, in brana dvakrat tako hitro kakor s konji. Še več človeške in živalske sile prihrani kosilno-mlatilni stroj, ki potrebuje za svoje delo komaj

šesti, odnosno peti del časa, ki so ga potrebovali prejšnji stroji. Tako se človek in njegova moč in njegovo delo vedno bolj izpodriva iz poljedelstva. Čeprav se je površina obdelane zemlje razširila od 300 milijonov na 353 milijonov oralov, je 4 milijone ljudi zgubilo posel in zaslužek v poljedelstvu ter so odšli v mesta, kjer so pomnožili število proletarijata. V Ameriki je potreben samo eden delavec ob času žetve za 60 hektarjev, med letom na 300 hektarjev, v naših krajih pa je za to treba dva/setkrat toliko delavcev. Posledica raztolmačenih razmer v Ameriki je, da so pridelovalni stroški pšenice padli za 9 do 14 odstotkov. Naši kraji niso več sposobni vzdrževati konkurence ameriškega žita.

K spremembi vlade na Madžarskem. Madžarski ministrski predsednik grof Bethlen, ki je po 10 letnem vladanju odstopil radi finančne krize. (Zgoraj.) Novi madžarski ministrski predsednik grof Julij Karoly, ki je prevzel nalogo sestave nove carske vlade. (Spodaj.)

Ne samo kapitalizem, tudi socializem to podpira.

Stroj, ki bi moral biti človeku v podporo, mu je postal najhujši tekmeč, ki mu odjeda kruh. Čim več je in čim popolnejših strojev, tem manj ljudi najde zaslužek v industriji, obrti in tudi poljedelstvu. V tem tiči eden poglavitnih vzrokov rastoče brezposelnosti, ki se pojavlja zlasti v industrijskih državah. Ni pa samo brezsrčni kapitalizem, ki se poslužuje stroja, da si zaslužni človeka, tudi socializem in boljševizem vršita isti način proizvodnje. Zmerjata kapitalizem, da je krut proti delavcu, ravna pa ravno tako kakor sebični kapitalizem. Ruski boljševiki, ki hočejo uresničiti socialistično državo, naročajo pri evropskih in ameriških kapitalistih stroje, ki imajo namen povečati produkcijo, število zaposlenih delavcev pa znižati. Čim bolj se Rusija industrijalizira, tem bolj tam raste število ljudi brez dela in jela. In boljševiki industrijalizirajo vse, tudi poljedelstvo. Kmeti domi so izginili ter morali napraviti prostor fabrikam žita. Največja takšna fabrika je na Kavkazu, ki obsega 62.000 hektarjev obdelovalne zemlje. Koliko kmetov delavcev je bilo potrebnih in koliko časa so morali delati, da so zorali in obsejali to zemljo. Boljševiki so naročili 460 traktorjev, potrebno je bilo samo 2500 delavcev, in vsa ogromna zemljiška ploskev je bila zorana in obsejana. Ruski kmet, delavec, dekla in hlapec pa ne najde dela in hodi okoli razcapan in gladen. Tako si socializem in kapitalizem podajata roke, dajajoč prednost mašini ter odrivajoč človeka od dela in zaslužka.

*

V NAŠI DRŽAVI.

Kraljeva zahvala ob priliki 10 letnica. Ob priliki desetletnice vladanja Nj. Vel. kralja Aleksandra I., je na vladarjev naslov prišlo mnogo čestitk iz države in zunaj nje, ki izražajo zvestobo in vdanost kralju Aleksandru I. ter mu žele dolgo življenje, srečo in napredek. Po najvišjem nalogu kralja Aleksandra je izrazila kraljeva pisarna zahvalo vsem posameznikom, ustanovam in drugim za poslano čestitke.

Začasno znižanje državnih izdatkov. Hooverjev načrt za odložitev plačeva-